

(fig. 10), het vliegend boterbloempje, *Semiothisa notata* (fig. 11), het klaverblaadje.

De meeste dezer spanners zetten zich, met vlak gespreide vleugels, op de onderzijde der bladeren neer, en zijn zoo geheel aan 't oog onttrokken.

Fig. 10.

Op berk heb ik er, rups en vlinder aangetroffen: *Drepana falcatoria* en *Drep. lacertinaria*, welke laatste als vlinder prachtig een geel dor berkblad nabootst.

Loopt ge iets verder, dan komt ge in een dennebosch. Hier vliegen bij honderden de mannetjes van den soms schade-lijken *Bupalus piniarius*. De ♀♀, die anders gekleurd zijn dan de ♂♂, krijgt men weinig te zien; die houden zich meest in de takken en toppen der boomen op. Wil men de ♀♀

gaarne hebben, dan kan men die gemakkelijk bekomen door in 't voorjaar in een dennebosch onder 't mos te zoeken naar de bruingroene popjes; ze zijn er genoeg te vinden. Als men er dan een serie laat uitkomen, kan men meteen zien, hoe de kleuren der ♂♂ en ook die der ♀♀ onderling nog verschillen.

Allicht kunt ge met eenig geduld daar ook de poppen vinden van *H. pinastri*, den dennepijlstaart. Den vlinder in den zomer tegen boomstammen te vinden is me nog niet gelukt.

Op 't mos der eiken vond ik een van onze eigenaardige zakdragende rupsen: *Sterrhopteryx hinsutella*.

(Wordt vervolgd.)

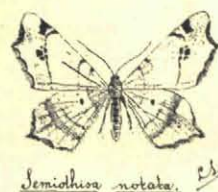

Fig. 11.

L. H. SCHOLTEN.

KOEKOEK.

OVER eenige dagen zullen wij hem weer hooren, den vogel van de lente en van de eerste zomerdagen. In Mei en Juni, als alles zingt en fluit en jubelt en tiereliert, dan hooren we den roep van de koekoek boven alles uit, dag en nacht. We verbazen ons wel eens over de kracht en overvloedigheid van het lied van den kleinen winterkoning, maar het geluid van de koekoek is naar verhouding toch veel krachtiger. Dien winterkoning hoor je toch altijd hoogstens op enkele tientallen meters afstand, de koekoek echter een kilometer ver of verder en wanneer je hem eens van heel dichtbij hoort en hij goed op dreef is dan blijkt zijn roep van dreunende kracht. Wij hooren hem wel, maar heel zelden, in de eerste week van April, omstreeks 20 April is hij geregeld wel present, na midden Juli hoort men hem haast nooit meer, mijn uiterste datum is 18 Juli en dat was op Texel. Ik weet altijd nog niet, waar de koekoeken in ons land het talrijkst zijn en weifel tusschen Walcheren, Voorne en Texel. Die talrijkheid hangt af van allerlei omstandigheden, de twee voornaamste zijn wel de aanwezigheid van overvloedig voedsel en de aanwezigheid van vele gewillige pleegouders. Wij herinneren ons wel, dat in een zeker jaar — 't was voor den

oorlog — de graspiepertjes op Texel zoo overvloedig broedden, dat men haast van graspieper kolonies kon spreken. Er waren toen ook veel rupsen in het duin en met dat al wemelde het toen op Texel van koekoeken.

Twee koekoekseieren in een roodstaartjesnest.

In het Kennemerduin zijn ze ook verre van zeldzaam. Ze hebben hier voor pleegouders meestal roodstaartjes, maar ook heggemus, paapje en witte kwikstaart. Sedert 1907 is Burdet hier bezig, om die koekoeken na te gaan en ze te fotografeeren, in de laatste jaren zelfs te filmen. Zodoende heeft hij in den loop der jaren een benijdenswaardig materiaal verzameld en bij verschillende gelegenheden heeft hij daarover ook het een en ander gepubliceerd o.a. in het Bulletin de la Ligue française pour la protection des Oiseaux, in de Revue française d'Ornithologie, en het Bulletin de la Société zoölogique de

France en in Ardea, het orgaan van onze Nederlandsche Ornithologische Vereeniging.

Tegenwoordig weet iedereen, dat de koekoek zijn eieren legt in de nesten van andere vogels, in den regel niet meer dan één per nest. De jonge koekoek, pas uit het ei, begint al spoedig alles wat er aan eieren of jongen met hen in het nest is weg te werken. Het ei komt uit na een broedtijd van tien tot twaalf dagen; de jonge koekoek wordt daarna nog een kleine drie weken in het nest verzorgd. Dit alles is al in 1788 door doctor Jenner beschreven in de Philosophical transactions of the Royal Society, naar waarnemingen door hem gedaan op 19 Juni 1787 bij het nest van een Heggemus. Lottinger en zijn Histoire du Coucou en Europa, die in 1795 verscheen, vertelt, dat hij in Juli 1782 tot de conclusie was gekomen, dat een jonge koekoek roodborstje uit een roodborstnest had geworpen. Ik kan me niet anders herinneren, dan dat ik dit als heel kleine jongen reeds allemaal van mijn vader gehoord heb en zeker zal bij onze lezers omtrent die feiten ook wel geen twijfel bestaan.

Toch wordt er nog steeds aan getwijfeld en op de zitting van 9 November 1915 van de Société Zoölogique de France heeft Xavier Raspail nog een heele voordracht er over gehouden, dat de jonge koekoek

Een jonge koekoek, reeds flink in de pennen, gooit nog een jong vogeltje uit 't nest.

veel te zwak en te lam is, om eieren of jongen uit het nest te kunnen werken. Volgens hem zou de oude koekoek geregeld het nest bezoeken, waar haar ei is ondergebracht. Merkt zij, dat het op uitkomen staat, dan pikt zij een gat in de eieren der wettige bewoners en eerst als de jonge koekoek is uitgekomen, gooit de oude dan die kapotte eieren uit het nest. En die foto's van Burdet, zegt Raspail, daar behoef je niets van te gelooven, dat is allemaal bedrog „truqué”. Het zijn de welbekende stereoscoopplaten, de films kwamen eerst later.

Eigenlijk is het geheel onnoodig, de beweringen van Raspail te weerleggen, maar ik vertel het geval alleen hier, om eens le laten voelen, dat in onze dagen waarheden als koeien nog wel worden betwijfeld. Een enkel uitzonderingsgeval kan ons soms wel eens van de wijs brengen en zooals we straks zullen zien, een

Jonge koekoek, die een jonge roodstaart uit het nest werpt onder het lichaam van de oude roodstaart vandaan.

Uit BURDET's film.

onvolledige of onjuiste waarneming kan met grooten schijn van waarheid een nieuw leerstuk schragen, dat toch eigenlijk volkomen mis is. Intuschen met een bewijsmateriaal als dat waarover Burdet thans beschikt, komen we langzamerhand tot een natuurlijke historie van de koekoek, vrij van dogma en onjuistheid.

Een enkele keer werden twee eieren in een roodstaartjesnest gevonden. Ze kwamen allebei uit en zooals de foto laat zien, de sterkste van de twee slaagde er in om niet alleen de roodstaartjes-eieren, maar ook zijn eigen broer of

zuster uit het nest te gooien. De foto laat u meteen heel mooi den breeden platten rug zien en vooral de merkwaardige vleugels, die hier geheel op armen lijken, met aan de hand een duidelijk duimuitsteeksel. Met deze armen werkt het dier vooral, hij roeit er mee achteruit en duwt zoo zijn slachtoffer al verder en verder. Ook de beenen komen in het spel, de heele beweging is natuurlijk voortdurend achterwaarts.

Het lijkt wel, alsof in den regel het koekoeksei eerder uitkomt dan de andere eieren, maar dat is toch lang niet altijd het geval. Burdet heeft dat onder anderen heel mooi waargenomen bij een paapje. Hij vond op 17 Juni 1911 een paapjesnest met 5 eieren. Eén daarvan was een koekoeksei. Ze waren al ver bebroed, want 18 Juni kwam het eerste paapjesjong uit het ei en op 20 Juni 's morgens om zes uur waren alle vier de jongen present. De jonge koekoek werd eerst den

22sten geboren, toen was het eerste paapje dus al vier dagen oud. Intusschen liet hij zich niet ontmoedigen, maar zette zich aan het werk en op 25 Juni slaagt hij er in, om het eerste paapje uit het nest te gooien, den volgenden dag de drie anderen. Vier dagen lang had de strijd geduurd en men vraagt zich af, hoe de oude vogels dat alles hebben kunnen aanzien en dulden.

Anders ging het in een leeuwerikennest. Daar was de jonge koekoek pas uitgekomen een dag of zes na de leeuweriken en het zag er raar uit, zoo'n naakt koekoekje te midden van een stuk of vier reeds aardig bevederde leeuwerikjes. De oude leeuweriken waren natuurlijk al druk aan 't voeren en de eerste filmopname, die Burdet daarvan maakte, laat zien dat de oude leeuwerik alleen zijn eigen jongen voert en de koekoek krijgt niets. Als de fotograaf het nu hierbij gelaten had, dan zou de zeer aannemelijke legende hebben kunnen ontstaan, dat de leeuwerik onderscheid maakt en den vreemden indringer laat verhongeren. Gelukkig werd de opname voortgezet en nu kwam al gauw aan het licht dat de leeuwerik heel onpartijdig ook den jongen koekoek voert, zelfs terwijl deze uren en uren bezig is, om de jonge leeuwerikjes uit het nest te gooien. Ze waren hem echter te zwaar en na een poosje gaf hij het op en kroop op zijn vier pooten uit het nest, wandelde op den tast wat rond, want hij

Twee jonge koekoeken in een roodstaartjesnest.

was nog blind, keerde naar het nest terug en begon opnieuw te arbeiden, maar steeds zonder resultaat. Den volgenden morgen werd hij dood gevonden in de buurt van het nest. Hij was weer gaan wandelen, al struikelend en strompelend en daarbij had een scherpe spriet van het helmgras zijn dij doorboord. Nu kon hij niet meer verder en zoo is hij daar van koude omgekomen.

Het was een rooskleurige koekoek. Wij zien hier jonge koekoeken van tweeërlei kleur, sommige heel donker, bijna zwart, andere licht, rooskleurig of zalmkleurig. Waar dat nu weer mee samenhangt, daar weten wij niets van, voorloopig durven we alleen te zeggen dat de donkere jongen sterker zijn dan de lichte.

Hierboven zagen wij, dat de jonge koekoek nog op den derden dag, na uit het ei gekomen te zijn, het instinct bezit om medebewoners uit het nest te werken. Inderdaad blijft dat instinct lang bestaan, stellig minstens een week. Ge ziet op

onze foto er een bezig, die al een heel ander uiterlijk heeft dan de naakt geboren van de andere plaatjes. Hij zit al flink in de veeren en zijn bloote armen beginnen al te gelijken op werkelijke vleugels. Ik haast mij, om te vertellen, dat deze opname een proefneming betreft. Het jonge doode vogeltje is van elders aangebracht. Laat ik meteen ook zeggen, dat bij al deze toch werkelijk sombere gevallen er van onzen kant toch altijd naar gestreefd wordt, om zooveel mogelijk

Hij hoort zijn pleegvader.

Foto A. BURDET.

vogellevens te redden. Keer op keer heeft Burdet de verschoppelingen een onderdak bezorgd in andere nesten van dezelfde soort, die hem bekend waren en in de meeste gevallen zijn dan de vondelingen aangenomen en hebben ze het nog ver in de wereld kunnen brengen.

In de „Mémoires de la Société d'émulation de Montbeliard" van 1902 en van 1920 komen herhaalde mededeelingen voor van Paul Bernard, die niet minder of meer beweert dan dat noch de jonge, noch de oude koekoek de eieren of jonge vogeltjes uit het nest gooit, maar dat de wettige bewoner dat zelf zou doen. Hij vertelt: „Den 19en Mei vond ik in een roodborstjesnest een jonge koekoek en vijf roodborsteieren. Den volgenden dag kwam ik weer eens kijken: de koekoek lag alleen in het nest en op den grond er vòòr zagen wij de vijf roodborst-

eieren, heelemaal gaaf. Ik raapte ze op, legde twee bij den jongen koekoek en verborg mij toen in de struiken, zoo, dat ik gemakkelijk kon zien, wat er gebeurde. Na eenige minuten verscheen het roodborstje en ging op het nest zitten. Eerst zat ze doodstil, later zag ik haar bewegen, nog al druk en daarna zat ze weer rustigjes. Na een minuut of twintg kwam ik uit mijn schuilhoek. De roodborst vloog weg tusschen de struiken. Op den grond lag één van de eieren, het andere lag nog naast den koekoek. Geen twijfel, de ontaarde moeder had haar eigen ei uit het nest gegooit, want de jonge koekoek had dat nooit kunnen doen; hij was nog geen twee dagen oud en dus heelemaal nog niet tot zulke daden in staat."

In zijn artikel in het Bulletin de la Ligue française pour la protection des oiseaux bestrijdt Burdet reeds deze beweringen van Bernard en eindigt met de woorden: „ik blijf twijfelen, zoolang gij niet met uw eigen oogen gezien hebt, dat de roodborst zijn jongen (het ging in een andere mededeeling om een jong) in den bek neemt en uit het nest gooit”. Burdet wist toen zelf nog niet, hoe schitterend hij zelf een jaar later de waarnemingen van Bernard zou aanvullen en verbeteren.

De Kennemer roodstaartjes zijn verzot op kachelpijpen, liefst oude en verroeste, die even naar buiten steken uit een roeterig stukje muur of een verwaarloosd schuurtje. In 1922 hadden wij niet minder dan drie roodstaartnesten in kachelpijpen. Een daarvan lag bijzonder gunstig voor den fotograaf. De pijp werd een eindweegs opengesneden en kon nu een stukje naar buiten worden gebracht terwijl het dekstuk werd opgelicht. Bij de eerste opname ging de vogel van het nest en de jonge koekoek gooide met zijn bekende handigheid zijn huisgenooten uit het nest. Burdet deed ze er weer in. De jonge koekoek woelde nog wel wat, maar was waarschijnlijk nog te moe, om nu weer dadelijk zijn uitsmijtersbedrijf uit te oefenen. In ieder geval, het roodstaartje kwam terug, keek eerst even wantrouwig naar het schuiltentje met zijn groote, zwarte, glinsterende lens-oog en ging toen rustig op het nest zitten, op de jonge roodstaartjes en den jongen koekoek. Na enkele seconden raakt ze in beweging, ze wordt geschud en geschokt en half opgetild, verplaatst zich even, om een gemakkelijker houding te zoeken, maar kan die niet vinden, zij blijft in beweging. Daar komt onder de borst van het vogeltje het lichaampje te voorschijn van een der jongen, het puilt naar buiten, al verder en verder en rolt eindelijk buiten langs het nest op den grond. De jonge koekoek zelf komt nu ook te voorschijn, het is duidelijk dat hij het jonge roodstaartje uit het nest heeft gooid in tegenwoordigheid van de moeder. Deze zelf blijft op 't nest zitten en heeft blijkbaar geen besef van wat er eigenlijk gebeurt. De jonge koekoek komt op den rand van het nest met zijn kop vlak bij den kop van den ouden roodstaart, die hem aankijkt maar verder niets uitvoert, noch om haar kind te redden noch om den „booswicht” te straffen. Straks zal deze onder de warme veeren kruipen en zijn werk voortzetten, totdat hij alleen is overgebleven.

Jonge koekoek zijn vleugel strekkend.

Foto A. BURDET.

Ongetwijfeld is het bij de roodborstnesten van Bernard precies zoo toegegaan en wie weet hoe dikwijls het gebeurt, dat de jonge koekoek zijn vernielingswerk verricht in tegenwoordigheid van de ouders. Door deze waarneming wordt het feitenmateriaal omtrent het doen en laten van den koekoek wel belangrijk uitgebreid, maar het begrip wordt nog moeilijker, het mysterie nog grooter. Wanneer wij zien hoe weinig de gastheer of gastvrouw zich van het geval aantrekken dan wordt het toch ook moeilijk, om te gelooven, dat, zooals sommigen nog beweren, de oude koekoeken zich zouden bekommeren om de lotgevallen van het jong, dat zij te vondeling hebben gelegd.

Na een week of drie verlaat de jonge koekoek het nest en blijft dan nog een poos in de buurt rondzwerven, steeds gevoerd wordende door zijn pleegouders, die soms door helpers worden bijgestaan. Van die helpers moeten we ook nog eens een film zien te krijgen en met geluk en volharding is daar wel kans op. Het jonge dier zit graag op een paaltje, maar ook wel op den grond en in het laatste geval gaat hij dan dikwijls plat liggen met uitgespreide vleugels. Je zoudt daar een schuilhouding in kunnen zien en dan moeten we ons weer afvragen, waarom een schuilhouding op den grond, terwijl hij op een paal of struik zoo gemakkelijk in het oog valt, vooral wanneer hij zijn prachtige vleugels uitspreidt.

Wij zijn er nog lang niet, gelukkig maar. Laat iedereen nog maar uitzien naar koekoeken, oude en jonge. We moeten ook nog meer zekerheid hebben over de manier, waarop het ei in 't nest terecht komt. Dat moeten we ook met onze eigen oogen eerst zien, dat moet ook worden vastgelegd in de film. We weten nu toch al door Chance, dat de koekoek zijn ei doorgaans legt in den namiddag. Met al onze roodstaartkoekoeken hier hebben we een goede kans en er is geen gebrek aan oude kachelpijpen.

JAC. P. THIJSSSE.

HET PADDENSTOELENJAAR 1925.

DE tijd is al zoover gevorderd, dat ik haast niet meer met mijn jaarverslag durf aan komen. Oorzaak hiervan is, dat ik vreesde door de geringe belangrijkheid, mijn overzicht niet al te leesbaar te maken. Toch zou ik er geen vrede mee hebben, als enkele aardige feiten niet vast werden gelegd en zal ik het er dus maar weer op wagen.

Het jaar 1925 is over 't algemeen vrij wel een even belangrijk paddenstoelenjaar geweest als 't vorige.

In het voorjaar werd ik verrast door de toezending van het aardige en zeldzame duinascomycetie, *Verpa digitaliformis* P. uit 2 oorden, waar ik haar nimmer verwacht zou hebben en wel uit Vierhouten bij Nunspeet den 9en en uit Amersfoort den 19en Mei. Den 28en Mei deed zich in Wageningen een bijzonder feit voor op mycologisch gebied. De Zwamsteen, de „pietra fungaja”, der Italianen, een zwammen sclerotium dat als geneesmiddel wordt gebruikt, kwam voor zoover bekend alleen in Zuidelijke landen voor. Nu vond de Directeur der Plantsoenen in Alkmaar in den Hout in 1923, dergelijke sclerotien die hij opzond naar Wageningen waar de heeren v. d. Lek en Schoevers ze weer in den grond groeven en waar nu op genoemden datum dit jaar een vruchtlichaam: *Polyporus*